

УДК 318.147 (477)

*Кадемія М.Ю., Кобиця А.П.,
м. Вінниця, Україна*

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ПОРТФОЛІО»

Постановка проблеми. Суспільство інформаційних технологій на відміну від індустріального суспільства кінця ХІХ – середини ХХ ст. значно більшою мірою зацікавлене в особистостях, здатних до змінних умов життя. Тому нові педагогічні технології, що нині впроваджуються в навчальний процес загальноосвітніх шкіл, професійних і вищих навчальних закладів України, розглядаються як необхідна умова інтелектуального, творчого та морального розвитку особистості [2, с. 539].

Зміни, що відбуваються нині в суспільстві, зумовили відповідні зміни в освіті. Потреба в підготовці фахівців, які б відповідали вимогам сучасного ринку праці, його мобільності зумовили перебудову підготовки майбутнього вчителя. Тому останнім часом простежується певний інтерес до проблеми його підготовки.

У постіндустріальному суспільстві освіта є ключовою умовою формування «суспільства знань», інтеграції системи вищої освіти України в Болонський процес. Розроблення технологій організації індивідуально-орієнтованого навчання, пошук нових форм і методів комплексної оцінки досягнень студентів і викладачів на підставі компетентнісного підходу, пошук способів розвитку якостей особистості – все це зумовило необхідність розв'язання таких проблем:

- неефективність наявних адміністративних систем контролю, оцінки якості освіти, показників ефективності навчального процесу;
- труднощів інтегрування випускників вищих навчальних закладів у ринок праці.

Не відмовляючись від традиційної системи навчання, контролю, розгляньмо сучасну технологію навчання, що носить назву «портфоліо».

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що вчені І. Богданова, С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Зязюн, М. Жалдак, В. Кремень, Н. Морзе, О. Пехота, С. Сисоєва, В. Сластьонін та ін. ведуть активний пошук щодо вдосконалення професійної освіти та моделі впровадження інноваційних технологій навчання. Так, упровадження в Україні міжнародних програм, наприклад благодійної Intel® «Навчання для майбутнього» з 2003 року

здійснюється шляхом підвищення кваліфікації викладачів у галузі використання технології з метою поліпшення якості освіти. Нині в Україні за цією програмою навчаються вчителі, студенти, школярі. Intel створює та підтримує освітні програми, що сприяють підвищенню рівня навчання та його ефективності за рахунок використання сучасних технологій.

Мета статті полягає у розгляді використання «портфолію» у ВНЗ з метою підвищення творчої активності майбутніх фахівців, їхніх професійних компетентностей, конкурентоспроможності майбутнього фахівця на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. З метою розгляду педагогічної технології «Портфолію» у ВНЗ наведемо її визначення:

Портфолію – сучасна освітня технологія, до основи якої покладено метод автентичного оцінювання результатів навчальної та професійної діяльності. Портфолію в перекладі з італійської означає «папка з документами», «папка фахівця» [1, с.150].

Автентичне оцінювання – це вид оцінювання, який використовується в практико-орієнтованій діяльності, передбачає оцінювання сформованості умінь і навичок особистості за умови знаходження її в ситуації, наближений до життя, повсякденній або професійній.

Зупинимося на технології «Портфолію студента», що має на меті формування навичок самостійного спостереження, розсудливості. В процесі здійснення професійної підготовки майбутнього вчителя є очевидним, що його якість неможливо виміряти лише окремими тестами або екзаменами. «Портфолію студента» – це інструмент самооцінки власного пізнання, творчої праці студента, рефлексії його власної діяльності, тобто засіб оцінки рівня підготовки майбутнього вчителя.

«Портфолію студента» дозволяє:

- прослідкувати індивідуальний прогрес студента, досягнутий упродовж одержання освіти;
- оцінити його освітні досягнення, доповнити результати тестування та інших традиційних форм контролю.

Таким чином, «портфолію» допомагає розв'язати такі педагогічні завдання:

- підтримує та стимулює навчальну мотивацію студентів;
- заохочує їхню активність, самостійність, розширює можливості навчання, самоосвіти;
- розвиває навички рефлексивної, оцінної діяльності студентів;

- формує вміння вчитися – формувати мету, планувати та організувати власну навчальну діяльність;
- сприяє індивідуалізації навчання студентів;
- закладає додаткові можливості для успішної соціалізації.

Технологія передбачає використання трьох основних типів портфоліо:

- портфоліо документів – портфель сертифікованих індивідуальних навчальних досягнень;
- портфоліо робіт – збірка творчих, проектних, дослідницьких робіт студентів, а також опис та участь у конференціях, конкурсах, вивчення електронних курсів різних практик, наукових досягнень та ін.;
- портфоліо відгуків – включає оцінку студентом своїх досягнень, аналіз навчальної аудиторної та позааудиторної діяльності, її результатів, резюме, планування наступних етапів навчальної діяльності, відгуки викладачів, студентів, інших працівників.

Нині в зв'язку зі широкомасштабним використанням інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі одержала використання нова форма – «електронне портфоліо». Чіткого визначення «електронного портфоліо» (ЕП) поки ще немає.

Наведемо деякі підходи до його визначення:

1. ЕП – це набір документів, які сформовано на комп'ютері.
2. ЕП викладача – форма інтернет підтримки його діяльності.

Кожний викладач створює портфоліо викладача з певної дисципліни, котру він викладає. В це портфоліо входять: анотація, навчальна програма, методичні матеріали та рекомендації, що забезпечують виконання лабораторних, практичних робіт, пропонованих завдань, лабораторні та практичні роботи, матеріали для атестації та самостійної оцінки студентів, дослідницькі та творчі роботи студентів.

3. ЕП – веб-портфоліо. Це веб-сторінка або веб-сайт студента, що використовується з метою збереження результатів проектно-дослідницької діяльності, особистих надбань та ін.

Освітня технологія «портфоліо» передбачає організацію поетапної діяльності:

I етап. *Мотивація та цілі створення портфоліо.*

II етап. *Розробка структури матеріалів портфоліо.*

III етап. *Планування діяльності зі збирання, оформлення та підготовки матеріалів.*

ПОРТФОЛІО ВИКЛАДАЧА

(кафедра інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського)

ПОРТФОЛІО ДОКУМЕНТІВ

- Загальні відомості про викладача.
- Програмний банк викладача

ПОРТФОЛІО РОБІТ

- Навчальна програма.
- Методичні розробки.
- Дослідницькі роботи.
- Творчі роботи.

Розробка критеріїв оцінювання матеріалів портфоліо.

IV етап. *Збирання та оформлення матеріалів.*

Проведення тренінгів і консультацій з формуванням необхідних знань та навичок створення презентації портфоліо. Рефлексія власної діяльності.

V етап. *Апробація результатів портфоліо.*

Рефлексія діяльності на етапі, тренінги та консультації з формування необхідних знань, навичок створення та презентації портфоліо. Доопрацювання критеріїв оцінювання портфоліо.

VI етап. *Оцінка результатів відповідно до мети створення та використання.*

Рефлексія діяльності на етапі.

VII етап. *Оцінка результатів діяльності з оформлення та використання матеріалів портфоліо.*

Підсумкова рефлексія діяльності.

Наведемо для прикладу «Портфоліо студента», за яким здійснюється певний рівень підготовки майбутнього вчителя в навчальному проєкті «Ідеальне середовище передачі даних», який розглядається у вивченні предмету «Комп'ютерні мережі».

Основні завдання проєкту:

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

- дослідити історію виникнення комп'ютерних мереж (знайти, вивчити і проаналізувати літературні та інші джерела з теми дослідження);
- описати основні топології локальних комп'ютерних мереж;
- проаналізувати основні мережні протоколи та стандарти (результати роботи подати у вигляді опорних схем, організаційних діаграм, карт знань тощо);
- сформулювати основні положення і принципи роботи моделі взаємозв'язку відкритих систем (OSI);
- порівняти методи доступу до середовища передачі даних (результати роботи подати у вигляді таблиць, діаграм і т. ін.);
- класифікувати мережеве програмне забезпечення;
- скласти перелік основних етапів процесу планування структури комп'ютерної мережі;
- визначити апаратні та програмні засобами і компоненти комп'ютерних мереж;
- створити модель описаної локальної комп'ютерної мережі засобами сучасного програмного забезпечення;
- розрахувати економічну доцільність побудови комп'ютерної мережі згідно з обраними параметрами в запропонованому приміщенні.

Основні вимоги до виконання проекту:

- наявність значущої в дослідницькому або творчому плані проблеми чи задачі, для розв'язання якої треба використати інтегровані знання та дослідницький пошук;
- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів;
- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів;
- визначення кінцевої мети проекту (спільної та індивідуальної);
- визначення базових знань з різних галузей, необхідних для роботи над проектом;
- структурування змістової частини проекту (із указуванням поетапних результатів);
- оформлення кінцевих результатів, висновків, аналіз одержаних даних;
- результати поетапної роботи мають бути матеріальними, тобто певним чином оформленими (відеофільм, альбом, комп'ютерні газе-

ти, альманах, web-сторінка, презентація, комп'ютерна модель тощо).

Актуальність даного проекту зумовлена тим, що дане дослідження може стати в нагоді в процесі планування та створення комп'ютерної мережі навчального кабінету, офісу, організації, підприємства, навчального закладу тощо у подальшій професійній роботі випускників.

Приклад плану доповіді студента на тему: «Базові топології локальних комп'ютерних мереж» рис.1:

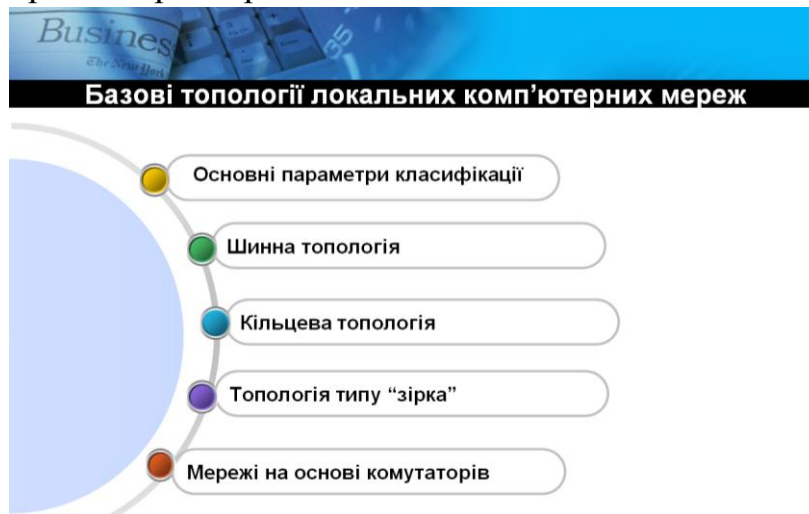

Рисунок 1 – Приклад плану доповіді студента

Рисунок 2 – Відеофрагмент на тему: Wi-Fi мережі

План – конспект уроку

Тема. Модель взаємодії відкритих систем – OSI модель.

Мета: засвоїти основні поняття та навчитися працювати з системою OSI.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Методичне забезпечення: роздатковий матеріал, відеоматеріали, мультимедійний електронний навчальний посібник.

Структура уроку

1. Організаційна частина

2. План пояснення нового матеріалу

1. Модель взаємодії відкритих систем – OSI (*Open System Interconnect*).
2. Рівні OSI моделі.
3. Функції рівнів обміну інформацією.
4. Протоколи комп'ютерної взаємодії

3. Запитання для закріплення вивченого матеріалу

1. Що таке OSI?
2. Які рівні OSI моделі вам відомі?
3. Що таке верхній і нижній рівні OSI моделі ?
4. Що являє собою протокол комп'ютерної взаємодії?
5. Які функції рівнів обміну визначає еталонна модель?

4. Домашнє завдання

Навчальний посібник, конспект лекцій.

План самоаналізу заняття:

Група:

Тема заняття:

Тип заняття:

1. Яке місце даного заняття в темі? Як дане заняття пов'язане з минулими, як це заняття працює на наступне заняття?
2. Коротка психолого-педагогічна характеристика групи (кількість слабких та сильних студентів). Які особливості студентів були взяті до уваги в процесі планування заняття?
3. Яка триєдина мета заняття, дати оцінку успішності та досягнення триєдиної мети, показники реальності заняття.

4. Відбір змісту, форм і методів навчання у відповідності до мети заняття. Виділити головний етап і дати його повний аналіз, опираючись на результати навчання на занятті.

5. Чи раціонально поділений час, відведений на всі етапи заняття? Чи логічні зв'язки між цими етапами? Показати як інші етапи працювали на основний.

6. Підбір дидактичних матеріалів, наочних посібників у відповідності до мети заняття.

7. Як організовано контроль засвоєння знань, вмінь і навичок студентів? На яких етапах заняття? В яких формах і якими методами здійснювався? Як організоване регулювання та корекція знань?

8. Психологічна атмосфера на занятті та спілкування студентів з викладачем.

9. Як Ви оцінюєте результати заняття? Чи вдалось реалізувати всі поставлені задачі заняття? Якщо не вдалося, то чому?

10. Накреслити перспективи своєї подальшої діяльності.

На підставі вище розглянутого «Портфолію студента» сформулюємо вимоги до діяльності студентів:

1. Самооцінка результатів (проміжних, підсумкових), опанування певними видами навчальної, наукової та творчої діяльності.

2. Систематичність та регулярність самостійного моніторингу. Студент самостійно та регулярно має відслідковувати результати своєї діяльності, відбирає найбільш цікаві та вдалі роботи в свою папку, структурує її.

3. Структурування та логічність матеріалів, що представлені у «Портфолію».

4. Акуратність та естетичність оформлення «Портфолію».

5. Цілісність, тематична завершеність матеріалів.

6. Наочність, обґрунтованість презентації «Портфолію студента».

На відміну від традиційного підходу, за яким окремо здійснюється рівень фахової, методичної, педагогічної підготовки студентів, професійні портфолію дають можливість здійснювати багатогранну інтегративну оцінку рівня підготовки студента – його ефективність як майбутнього вчителя [4, с.161].

Після завершення навчання у ВНЗ випускники мають змогу використовувати портфолію у своїй професійній діяльності, що є наочним показником його професійної підготовки.

Необхідно окремо зазначити, що в процесі створення та оцінювання портфоліо пріоритетом у зборі матеріалів, його оформленні має використовуватися принцип «добровільності». Студент, який збирає матеріал для свого портфоліо самостійно вирішує, які матеріали він розміщує в папку власних досягнень, що буде презентовано, в якому вигляді та ін.

Висновок. Створення портфоліо – творчий процес, що дозволяє враховувати результати, досягнення студентів у професійній діяльності. Портфоліо є не тільки сучасною ефективною формою самооцінювання результатів освітньої діяльності, він також сприяє:

- мотивації до навчальних досягнень;
- набуття досвіду до ділової конкуренції;
- обґрунтованої реалізації, самоосвіти для розвитку професійної компетентності;
- підвищенню конкурентоспроможності майбутнього фахівця.

Список літератури: 1. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник. – Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД», 2009.- 258 с. 2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 272 с. 3. Furner M. Profiling induction // British journal of in – service education. – 1995. – Vol. 21, № 2. – P.161 – 162. 4. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В.П. Андрющенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, С.Д. Максименко, Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоєва, Я.В. Цехмістер, О.В. Чалий / За ред. В.Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – 853 с.

М.Ю. Кадемія, А.П. Кобыся

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ВУЗ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИИ «ПОРТФОЛИО»

В статье рассматривается современная педагогическая технология «Портфолио», ее определение, тип, структура, создание «Электронного портфолио» и использование в специальной подготовке будущего учителя, повышение его профессиональных компетентностей и конкурентоспособности на рынке труда.

M.Y. Kademiya, A.P. Kobysya

THE STUDENTS' CREATIVE ACTIVITY DEVELOPMENT IN THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS ON THE BASIS OF USING THE TECHNOLOGY "PORTFOLIO"

The article deals with the modern pedagogical technology "Portfolio", its definition, type, structure, creation of "Electronic Portfolio" and its usage in the professional training of future teachers, improvement of his professional competences and competitiveness in the labor market.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2009 р.

УДК 159.923.2

*Попова Г.В.,
м. Харків, Україна*

ОСОБИСТІСНО ПРОФЕСІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ВНЗ

Умови формування ринку праці в сучасному суспільстві визначають вимоги до якості і результатів сучасної професійної освіти – професіоналізму фахівця, його конкурентоспроможності, до розвитку професійно-значущих якостей особистості. Перспектива розвитку професійної освіти пов'язана з тим, що за період навчання в навчальному закладі майбутній фахівець може опанувати не тільки системою професійних компетенцій, але і придбати інтегральні особистісні характеристики, що відображають уміння людини жити і ефективно діяти в суспільстві. Таким чином, можна говорити про важливість формування в період навчання у ВНЗ як професійної, так і особистісної складової компетенцій майбутніх фахівців.

Мета нашої роботи – дослідити вираженість потреби в особистісно-професійному вдосконаленні у студентів, що навчаються у технічному ВНЗ.

Багато студентів прагнуть до самовдосконалення в професійному аспекті, як найбільш явній перспективі навчання у ВНЗ. Проте далеко не всі вони усвідомлюють важливість для майбутнього життя і кар'єри реалізації своїх потреб у сфері комунікативного і особистісного самовдосконалення.